

Ulusal İnovasyon Girişimi İcra Kurulu'nun Sayın Üyelerinin Dikkatlerine,

Rafa kaldırılan bilim, teknoloji ve inovasyonla ilgili strateji ve politika tasarılarımız hakkında.

03.08.2005 tarihli çağrınız için çok teşekkür ederim. Başlattığınız Girişim'e elbette katkıda bulunmak isterim. Ama, daha önce de bu tür çalışmalara pek çok kez katılmış bir kişi olarak, gelecekte sizleri de bekleyen bir tehlikeye şimdiden dikkatlerinizi çekmek isterim.

Gönderdiğiniz “*Ulusal İnovasyon Girişimi Strateji Dokümanı Çalışması Önerisi*”nin “*Amaç ve Kapsam*” maddesinde “*Türkiye’de inovasyon politikalarının oluşturulması ve uygulanması safhalarında özel sektör-üniversite-sivil toplum işbirliğini pekiştirmek ve yönlendirmek; siyasi irade ve kamu kurumlarıyla diyalogu geliştirerek ve görüş ve öneriler hazırlayarak inovasyon politikaları oluşturma sürecine katkıda bulunmak; ve inovasyon konusunda kamuoyunda bilinç oluşturmak*” ve bu amaca yönelik olarak da bir **Strateji Dokümanı hazırlamaktan** söz edilmektedir. Oluşturulacak Çalışma Gruplarının aslî görevleri de, anlayabildiğim kadarıyla, bu dokümana ilişkin bir taslak; daha doğrusu, bir **strateji tasarısı** hazırlamak olacaktır.

Sizlerin de bildiği gibi, Türkiye, ‘**bilim, teknoloji ve inovasyon alanında strateji ve politika tasarısı üretmek açısından zengin ve yaratıcı**’ bir ülkedir. Ama, ne yazık ki, **bu strateji ve politika tasarıları ya hiç hayata geçirilmeden rafa kaldırılmışlardır ya da hayata geçiriliyormuş gibi yapıp doğru dürüst uygulanmamışlardır**. Bu tür tasarıları içeren bir yayın listesini, hiç olmazsa en çok bilinen örneklerini yeniden hatırlayabilmemiz için, bilgilerinize sunuyorum. Belirli bir grupta içinde verilmek istendiği için, zaman zaman tarihsel sıralamanın dışına çıkılan bu listeyi sıkılmadan gözden geçireceğinizi umarım:

- Dr. Attila Karaosmanoğlu, Dr. Necat Erder, Dr. A. Sönmez, Dr. Demir (Yorgi) Demirgil, Refet Erim, Cevdet Kösemen, Selçuk Özgediz ve Dr. Ergun Türkcan’dan oluşan **Türk Takımı**’nın OECD’nin himayesinde hazırladığı, 1967’de yayımlanan, **Bilim ve Ekonomik Gelişme konulu Pilot Takımlar Projesi** [OECD, 1967, **Pilot Teams’ Project on Science and Economic Development [Turkey]**, DAS/SPR/67.8];
- 1980’li yılların başında, dönemin TÜBİTAK ve TAEK’ten sorumlu Devlet Bakanı Prof. Dr. M. Nimet Özdaş’ın eşgüdümünde, DPT ve TÜBİTAK’ın yakın işbirliği ve 300 kadar bilim adamı ve uzmanın katılımıyla hazırlanan **Türk Bilim Politikası: 1983-2003** [TC Devlet Bakanlığı, Ekim 1983]¹;
- 1985 yılında, Hükûmet’in isteği üzerine, İTÜ’de oluşan bir komisyonca hazırlanan, **Türkiye İleri Teknoloji Teşvik Projesi Ön Raporu** [İTÜ, 1985];
- “Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun tasvibine sunulmak üzere hazırlanan”² ve dönemin Devlet Bakanı M. Tınaz Titiz’in önsözüyle yayımlanan, **Çalışma Dokümanı: Bilim ve Teknoloji Politikası**, Devlet Bakanlığı, İkinci Baskı, Ağustos, 1987.

¹ Bu politika tasarısının “Hükûmet tarafından benimsenmiş ve uygulamaya konulması kararlaştırılmış” olduğu Başbakanlığın 3.11.1983 tarih ve 19-383-24839 sayılı yazısı ile ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilmişti.

² Kurul 1989 yılına kadar toplanmadığı için sunulmadığı biliniyor.

- Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun üyeleri, YÖK Başkan ve Başkan Vekilleri, TBMM Komisyon Başkanları, Üniversite Rektörleri, Başbakanlığa Bağlı Müsteşar ve Genel Müdürler, Başbakanlıkla ilgili Kuruluşların Genel Müdürleri, Kamunun ARGE Kurum ve Kuruluşlarının Üst Düzey Yöneticileri, Meslek Kurum ve Kuruluşlarının Üst Düzey Yöneticileri ve Özel Sektörün Üst Düzey Yöneticileri ile ARGE Birimlerinin Yetkililerinden oluşan ve Sekreteryalığını TÜBİTAK'ın yaptığı **I. Bilim ve Teknoloji Şûrası'nda Ortaya Çıkan Öneriler (14-16 Mayıs 1990)**³ (TÜBİTAK Bülteni, Cilt 7, Sayı 3, 1990. Bu önerilerin TÜBİTAK tarafından aynı tarihlerde, ayrı basımı da yapıldı.);
- **Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003** tasarısı⁴ [TÜBİTAK, 1993].
- Yüksek Plânlama Kurulu'nca VII. Beş Yıllık Plân Döneminde Öncelikle Ele Alınması Öngörülen Temel Yapısal Değişim Projeleri Kapsamındaki **Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi Çalışma Komitesi Raporu** (24 Şubat 1995) ve **Ekleri: "TÜBİTAK'ın VII. Beş Yıllık Plan Stratejisine ilişkin Görüşleri"; "TÜBİTAK'ın Eğitim ve Öğretim Reformu Konusundaki Yaklaşım Çerçevesi ve Görüşleri"** [TÜBİTAK BTP 95/02, Nisan 1995];
- **Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Politikası** başlıklı dokümanda [TÜBİTAK BTP 97/04, Ağustos 1997] yer alan ve Ulusal İnovasyon Sistemi'nin kurulması öngörülerek buna ilişkin somut bir Eylem Plânı'nın da sunulduğu tasarı⁵.
- Makina Mühendisleri Odası'nın (MMO) girişimiyle ve konuyla ilgili sanayici ve öğretim üyelerinin geniş katılımıyla, bir yıllık bir çalışma sonucu hazırlanan, **Savunma Sanayii Sektör Raporu**, Kasım 1991, MMO Yayın No 149/31;
- Yine, Makina Mühendisleri Odası'nın (MMO) girişimiyle ve konuyla ilgili sanayici ve öğretim üyelerinin geniş katılımıyla, bir yıllık bir çalışma sonucu hazırlanan, **Elektronik Sanayii Sektör Raporu**, Kasım 1991, MMO Yayın No 149/41;
- Elektronik Sanayicileri Derneği (ESİD) bünyesinde, uzman ve öğretim üyelerinden oluşan bir grubun yaptığı çalışma sonucu hazırlanan, "**Bilgi Toplumu ve Yarımın Teknolojileri Karşısında Türkiye**" konulu Rapor [ESİD Yayın No: 7; Ocak, 1992];
- [İTÜ tarafından 4-5 Kasım 1994'te düzenlenen] **Türkiye Üniversite-Sanayi İşbirliği Birinci Şûrası: Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi, Strateji Tasarımı ve Uygulama Modelinin Ortaya Konulması Alt Komisyonu Raporu**, TÜBİTAK BTP 94/02, Haziran, 1994.
- Kamunun askerî sivil kesimleri ile sanayi ve üniversiteden, havacılık ve uzayla ilgili, bütün taraflar bir araya getirilerek hazırlanmış olan **Havacılıkta Bilim-Teknoloji-Sanayi Politikaları: Türkiye için Öneriler** [TÜBİTAK BTP 95/03, Ekim 1995];

³ İlgili çekici bir nokta olarak kaydediyorum; dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın himayesinde yapılan Şûra'ya Kore İleri Bilim ve Teknoloji Enstitüsü (KAIST) Başkanı Prof. Dr. S. S. Lee; UNESCO Bilim ve Teknoloji Direktörü K. H. Standke; AT Komisyonu'nun Bilim ve Teknolojiden Sorumlu 12 Numaralı Genel Direktörlük Başkanı Prof. Dr. P. M. Fassela; ve yine AT Komisyonu'nun, Telekomünikasyon ve Enformasyondan Sorumlu 13 Numaralı Genel Direktörlük Başkan Yardımcısı J. L. Cruzate de konuk olarak katılmışlardır.

⁴ Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 3 Şubat 1993 günlü toplantısında kabûl edilmişti.

⁵ Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 25 Ağustos 1997 günlü toplantısında kabûl edilmişti.

– **TÜBA-TÜBİTAK-TTGV Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Plâtformu (BTSTP) tarafından hazırlanarak yayımlanan strateji ve politika tasarıları:**

Oluşumunu ve faaliyetlerini **Ulusal İnovasyon Girişimi**'nin özellikle incelemesinde yarar gördüğüm bu **Plâtform** Prof. Dr. Metin Ger, Prof. Dr. Metin Durgut, Doç. Dr. Nesim Erkip, Kaya Yazgan, İsmet Rıza Çebi ve Aykut Göker'den oluşan bir grubun girişimiyle teşekkül etmişti.

Plâtform, Cemil Arıkan, Metin Durgut, Nesim Erkip, Metin Ger, Aykut Göker, Kaya Yazgan ve Semih Yüccemen'in katkılarıyla hazırlanan '**Forum: Toplum-Bilim-Teknoloji**' başlıklı bir yayımla ilk çıkışını yaptı [Eylül 1992].

Bu Plâtform, kendisine bağlı olarak oluşturduğu Çalışma Grupları'na fiilen katılanlarla birlikte, 1997 Mayıs'ında, 620 üyeye ulaşmıştı. Bu 620 üyenin dağılımı şöyleydi:

§ 315 üye üniversite ve araştırma kurumlarından,

§ 160 üye özel sektörden (bunların 26'sı TOBB ve buna bağlı odaların; TÜSİAD, TESİD, OSD, TAYSAD gibi derneklerin üst düzey yöneticileri) ve

§ 145 üye siyasî partiler, TMMOB ve benzeri meslek kuruluşları, basın kuruluşları ve bürokrasi kesimlerinden.

Plâtform'un Çalışma Grupları, hazırladıkları strateji ve politika tasarılarını aşağıdaki yayımlarıyla devlet ve hükûmet yetkililerinin ve kamuoyunun bilgisine sundular. **Bunların her biri, sayısı 1000-2000 arasında değişen kişi ve kuruma gönderildi.**

– BTSTP, Enformatik Alanına Yönelik Bilim ve Teknoloji Politikaları Çalışma Grubu, **Grup Raporu**, Ekim, 1995.

– BTSTP, Enformatik Alanına Yönelik Bilim ve Teknoloji Politikaları Çalışma Grubu, **Enformatik Alanında Düzenleyici Kuruluşlar ve Yeni Politikalar**, Ekim, 1995.

– BTSTP, İleri Malzeme Alanına Yönelik Bilim ve Teknoloji Politikaları Çalışma Grubu, **Türkiye İçin Strateji ve Politika Önerileri**, Eylül, 1995.

– BTSTP, Genetik-Gen Mühendisliği-Biyoteknoloji Alanına Yönelik Politikalar Çalışma Grubu, **Türkiye için Moleküler Biyoloji-Gen Teknolojisi-Biyoteknoloji Alanına Yönelik Politika Önerisi**, Ekim, 1995.

– BTSTP, Araştırma-Geliştirme ve Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Teşvikine Yönelik Politikalar Çalışma Grubu, **Araştırma-Geliştirme Sistemi; Yapısı ve Çerçevesi**, Mart, 1996.

– BTSTP, Avrupa Birliği'nin Bilim-Teknoloji-Mühendislik Alanlarına İlişkin Akreditasyon Kural ve Kurumları Çalışma Grubu, **Yükseköğretimde Kalite Yönetimi Alt Grubu Raporu**, Şubat, 1996.

– BTSTP, Çevreye Karşı Duyarlı Teknolojiler Alanına Yönelik Politikalar Çalışma Grubu, **Grup Raporu**, Mart, 1996.

- BTSTP, [Plâform'un] 1996 Yılı Değerlendirme Toplantıları [Sonuç Raporu], Şubat, 1997.
- BTSTP, Enerji Teknolojileri Politikası Çalışma Grubu Raporu, Mayıs, 1998.
- BTSTP, Temiz Üretim-Temiz Ürün: Çevre Dostu Teknolojiler Çalışma Grubu Sanayi Sektörü Raporu, Ekim, 1999.
- BTSTP, Temiz Üretim-Temiz Ürün: Çevre Dostu Teknolojiler Çalışma Grubu Ulaştırma Sektörü Raporu, Temmuz, 2002.
- BTSTP, Deniz ve Denizaltı Kaynaklarından Yararlanma Teknolojileri Çalışma Grubu'nun Raporları:

Prof. Dr. Demir Altınır'ın (TÜBİTAK - Yer, Deniz ve Atmosfer Bilimleri Araştırma Grubu Yürütme Sekreteri) genel koordinatörlüğü ve Prof. Dr. Emin Özsoy'un (ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü) genel raportörlüğünde yürütülen çalışmalar sonunda, bir **Yönetici Özeti** (Aralık, 2001) ve yedi alt grup raporu hazırlanıp yayımlandı:

- **Deniz Jeolojisi ve Jeofiziği Araştırmaları ve Depremsellik Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Prof. Dr. Aral Okay [İTÜ Avrasya Yerbilimleri Enstitüsü]), Mayıs, 2001;
- **Deniz Kirliliğinin Önlenmesi Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Prof. Dr. Orhan Uslu; Raportör: Doç. Dr. Filiz Küçüksezgin [Her ikisi de DEÜ Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü'nden]), Temmuz, 2001;
- **Deniz Canlı Kaynakları Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Prof. Dr. Ferit Bingel; Raportör: Doç. Dr. Ali Cemal Gücü [Her ikisi de ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü'nden]), Eylül, 2001;
- **Seyir ve Seyir Emniyeti Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Tuğamiral Nazım Çubukçu [Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanı]; Raportör: Dz. Alb. Zeki Menge [Aynı Dairede Seyir Şb. Md.]), Şubat, 2002;
- **Deniz ve Denizaltı Enerji Kaynakları, Maden ve Endüstriyel Hammaddeler Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Prof. Dr. Namık Çağatay; Raportör: Yrd. Doç. Dr. Nilgün Okay [Her ikisi de İTÜ Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden]), Mart, 2002;
- **Ekosistem ve İklimsel Değişim Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Prof. Dr. Emin Özsoy; Raportör: Prof. Dr. Temel Oğuz [Her ikisi de ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü'nden]), Mart, 2002;
- **Bütünleşik Kıyı Yönetimi Alt Grubu Raporu** (Koordinatör: Prof. Dr. Erdal Özhan [ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü]; Raportörler: Dr. Hayri Deniz [Tarım ve Köyişleri Bakanlığı] ve Yrd. Doç. Dr. Tuncay Kuleli [ÇÜ Su Ürünleri Fakültesi]), Mayıs, 2002.

- Başbakanlığın 5 Şubat 1996 günlü direktifi gereğince, Ulaştırma Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde ve aynı Bakanlığın Başkanlığını yaptığı, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, DPT, YÖK, TTGV, Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), TÜBİSAD ve Türk Telekom temsilcilerinden oluşan bir kurulun denetiminde, TÜBİTAK tarafından hazırlanan ve 11 Ocak 2001'de, Çankaya Köşkü'nde düzenlenen bir törenle, bizzat, dönemin Cumhurbaşkanı, Sayın Süleyman Demirel tarafından kamuoyuna duyurulan **Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı (TUENA)**.
- Türkiye Bilişim Vakfı bünyesinde oluşturulan Türkiye Bilişim Stratejisi Çekirdek Grubu tarafından hazırlanan **Türkiye Bilişim Stratejileri Çalışma Raporu** (1996);
- 1996 yılında yayımlanan **Türkiye Bilişim Stratejileri Raporu**'nu bilimsel yaklaşımla desteklemek ve geliştirmek amacıyla, Türkiye Bilişim Vakfı tarafından yaptırılan **Türkiye Bilişim Stratejileri Genel Denge Modeli Araştırması** (1998);
- **Bilişimde ARGE Çalışma Grubu Raporu**, Mayıs, 2002; **“Bilgi Toplumuna Doğru”:** **Türkiye Bilişim Şûrası** (10-12 Mayıs 2002, Ankara) **Sonuç Raporu** içinde.
- **Bilişimde ARGE Çalışma Grubu Raporu**, Mayıs, 2004; **“Bilgi Toplumuna Doğru”:** **Türkiye 2. Bilişim Şûrası** (10-11 Mayıs 2004, Ankara) **Sonuç Raporu** içinde.
- TÜBİTAK ve TTGV'nin işbirliğiyle ve kamu kesiminden, sanayiden, üniversiteden geniş bir katılımı ile hazırlanan ve **2004 Türkiye İktisat Kongresi**'nin 7 Mayıs 2004'teki, konu ile ilgili oturumunda görüşülerek genel hatlarıyla kabûl edilen **Bilim ve Teknoloji Politikaları Çalışma Grubu Raporu**.

Ulusal İnovasyon Girişimi İcra Kurulu'nun Sayın üyeleri,

Pek çoğunu ihmâl etmeme rağmen yine de uzun bir liste oluşturan, hayata geçiril[e]memiş strateji ve politika tasarılarının önemli bir bölümü, **Türk Bilim Politikası: 1983-2003** ve **TUENA**'da olduğu gibi, ilgili devlet organlarının kararlarıyla hazırlanmıştır. Hâttâ, yine devletin ilgili organları, bunların ‘uygulanmaları yönünde’ kararlar da almışlardır.

Bu, hayata geçiril[e]memiş strateji ve politika tasarılarından bazıları ise, devletin konuyla ilgili kurum ve kuruluşları tarafından aynî ve nakdî olarak desteklenmekle birlikte, **Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Plâtformu** ya da **Bilişim Şûraları**'nda olduğu gibi, doğrudan sivil inisiyatiflerce başlatılıp yürütülen çalışmalar sonunda ortaya konmuştur.

Yukarıda listelenen bütün bu tasarıların ardında yatan çalışmalar ne tür bir inisiyatifle başlatılmış olursa olsun, bunların ezici çoğunluğunun ortak özelliği, kamu, üniversite ve sanayi kesimlerinden oldukça geniş bir katılımı ile hazırlanmış olmalarıdır. Bu listeye, geniş katılımlı çalışmaların da çarpıcı örneklerinden olan, son üç **“Öngörü Çalışması”**nın da eklenmesi gerekir. Bu öngörü çalışmalarından ilk ikisi **TÜBA** tarafından, DPT'nin de onayladığı bir proje kapsamında yürütülen, aşağıdaki **bilimsel öngörü** çalışmalarıdır:

- TÜBA, **Temel Bilimler Öngörü Çalışması**, Türkiye Bilimler Akademisi Raporları Sayı: 9, 2005.

- TÜBA, **Moleküler Yaşam Bilimleri ve Teknolojileri Öngörü Çalışması: 2003 - 2023**, Türkiye Bilimler Akademisi Raporları Sayı: 11, 2005.

Listeye eklenmesi gereken üçüncü öngörü çalışması ise, **Vizyon 2023** kısa adıyla anılan proje kapsamındaki **Teknoloji Öngörü Çalışması**'dır. İzin verirseniz, başlattığımız Girişim'le de doğrudan ilintili olduğu için bu proje üzerinde özellikle durmak istiyorum.

Vizyon 2023'ün bel kemiğini oluşturan ve 2002 Ocak'ında başlayıp 2004 Temmuz'unda **Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003-2023 Strateji Belgesi**'nin yayımlanmasıyla sonuçlanan **Teknoloji Öngörü Çalışması**, ekte sunduğum, "**Çalışmayı Yönlendiren ve Yürütenler ile Panel ve Strateji Gruplarının Üyeleri**" listesinden de takip edilebileceği gibi:

- § Bilim ve teknoloji konularıyla doğrudan ilgili bulunan, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, meslek oda ve birlikleri, özel sektörün şemsiye kuruluşları, sektörel düzeydeki dernek ve vakıfları ile üniversiteler ve finansman destek kuruluşlarının temsil edildikleri **65 kişilik bir Üst Kurul tarafından yönlendirilmiş;**
- § TÜBİTAK, DPT, Savunma Sanayii Müsteşarlığı ve TTGV'nin üst düzeyde temsil edildikleri bir **Yürütme Kurulu;** ve
- § TÜBİTAK dışından danışmanların da katıldıkları bir **Proje Ekibi** tarafından yürütülmüştür.

Teknoloji Öngörü Çalışması esas itibariyle **Panel Çalışmaları** biçiminde yapılmıştır. Oluşturulan **12 panele** kamu, özel kesim ve üniversitelerden, konularında uzman, yaklaşık 250 üye katılmıştır. 2002 Temmuz'unda çalışmaya başlayan paneller, bir yılı aşkın bir süre içinde, toplam 192 panel toplantısı yapmışlar ve buna ek olarak, panel dışından uzmanların da katıldıkları, seminerler dâhil, 36 genişletilmiş panel toplantısı düzenlemişlerdir.

Teknoloji Öngörü Çalışması, ayrıca, geniş katılımlı bir uzman sorgulamasına da (**iki aşamalı Delfi sorgulaması**) tâbi tutulmuş; Panellerin öngörülerini bu uzmanların süzgecinden geçirilmiştir. Posta ve e-posta yoluyla 7000 uzmana ulaşılarak yürütülen bu Delfi sorgulamasında, dünya standartlarında bir geri dönüş sağlanarak 2400 uzmandan (%34) yanıt alınmıştır.

Bu sorgulamanın sonuçları da dikkate alınarak hazırlanan **Nihaî Panel Raporları**'nın 24 Temmuz 2003 tarihinde TÜBİTAK Başkanlığı'na sunulmasından ve Proje Ekibi'nce yürütülen birleştirici çalışmalardan sonra kurulan ve 2004 Mayıs'ında çalışmaya başlayan **Stratejik Teknoloji Grupları** (sunulan ekten de görülebileceği gibi, kurulan grup sayısı sekiz; bu grupların toplam üye sayısı 140 dolayında), panellerin belirlediği teknolojik öncelikleri baz alarak, ülkemiz için stratejik öneme sahip teknoloji alanlarını ve bu teknoloji alanları için öngörülen yetkinlik hedefleri ile bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak strateji ve politikaları belirlemişlerdir.

Sonuçta, yine TÜBİTAK dışından danışmanların da katıldıkları sekiz kişilik bir **Strateji Grubu**, yapılan bütün bu çalışmaların sonuçlarını değerlendirmiş ve 2023 yılına kadar, teknoloji alanında izlenecek stratejiye ilişkin öngörüsünü **Ulusal Bilim ve Teknoloji**

Politikaları: **2003-2023 Strateji Belgesi** başlığı altında, TÜBİTAK Başkanlığı'na sunmuştur.⁶

Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003-2023 Strateji Belgesi, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 10 Mart 2005 tarihli toplantısında kabul edilerek, Kurul'un Kararları Başkanlığının 2005/9 sayılı Genelgesi'yle yürürlüğe de konulmuştur.

Ulusal İnovasyon Girişimi İcra Kurulu'nun Sayın üyeleri,

BTYK tarafından kabul edilmiş ve bu konudaki Kurul Kararı Başkanlık Genelgesi'yle yürürlüğe konulmuş olmasına rağmen, **2003-2023 Strateji Belgesi'ni de yukarıdaki listeye dâhil etmemin nedeni, aslında, bu belgenin de rafa kaldırılmış olmasındandır.** Evet, belge, BTYK tarafından karara bağlanmıştır; ama, Kurul'un aldığı kararlar bir bütün olarak, dikkatle incelendiğinde, **kabül edilmiş gibi gözükten Strateji Belgesi** ve içerdiği bütün öncelik, öngörü ve önerilerin boşlukta bırakıldığı görülecektir.

Pratikteki gelişmeler de söz konusu belgenin rafa kalktığını kanıtlar niteliktedir. Örneğin, **2006-2008** dönemini kapsamak üzere, 2005/8873 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen **Orta Vâdeli Program**'da (bkz. Resmi Gazete'nin 31.05.2005 tarihli Mükerrer sayısı), söz konusu Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile ortaya konan ve **2003-2023** dönemini kapsayan **Strateji Önerisi** hiçbir biçimde dikkate alınmamıştır.

Benzer biçimde, **2007-2013** dönemini kapsayacak olan **Dokuzuncu Kalkınma Plânı** hazırlık çalışmaları için, Başkanlığın 2005/18 sayılı Genelgesi ile kurulması öngörülen **Dokuzuncu Kalkınma Plânı Özel İhtisas Komisyonları**'nın listesi incelendiğinde (bkz. Resmi Gazete'nin 05.07.2005 tarihli sayısı), söz konusu Strateji Önerisi'nin, yine hiçbir biçimde dikkate alınmadığı görülecektir.

Yakın ve orta vâdeli program ya da plânlarda ya da bunlara ilişkin hazırlık çalışmalarında dikkate bile alınmayan uzun vâdeli bir stratejinin uygulanma şansı yoktur.

Ulusal İnovasyon Girişimi İcra Kurulu'nun Sayın üyeleri,

Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması sonucunda ortaya konan Panel Raporları ya da Strateji Belgesi, Türkiye için, bilim, teknoloji ve inovasyon alanıyla ilintili olarak öngörülen sosyoekonomik hedefler, öncelikler, izlenecek strateji ve politikalar açısından, elbette, mutlak doğruyu temsil etmiyor. Her öngörü çalışmasının eksik yanları, düzeltilmesi ve tamamlanması gereken yanları vardır. Kaldı ki, teknoloji öngörü çalışmalarının konusu olan bilim ve teknoloji hızla değişen ve her seferinde, bir üst düzeyde yeniden üretilen bilgi kümeleridir. Dolayısıyla, yapılan öngörülerin hem bu değişime göre hem de değişen ülke ve dünya koşullarına göre sürekli gözden geçirilerek yenilenmeleri gerekir. Ama, yanlışları düzeltmenin, eksik yanları tamamlamanın ve değişen koşullara göre öngörülerini yenilemenin yolu, bu çalışmaları kendi mantığı ve sistematığı içinde sürdürmektir.

Yanlış bir anlamaya yol açmamak için hemen belirtmeliyim ki, öngörü çalışmalarının sürdürülmesi, önceki çalışmaya katılan kadroların hiç değiştirilmeden sürdürülmesi demek değildir. Öngörü çalışmaları, yine bu çalışmalara özgü yöntemlerin gereği, katılımcıları belli oranlarda yenilenerek sürdürülmektedir.

⁶ Bu belge 2004 Temmuz'undan bu yana, TÜBİTAK Web Sitesi'nde yer almaktadır. Belgenin dayandığı Panel Raporları'na da aynı adresten ulaşmak mümkündür.

Bir ülke, eğer, teknoloji öngörü çalışmaları yapmaya başlamışsa **-ki, bu çalışmalar, hükümetlerin onayıyla ve giderleri kamu bütçesinden ödenerek yapılır ve Türkiye’de de böyle olmuştur-** bu her şeyden önce, hükümetlerin bu çalışmaların sonuçlarını dikkate alacakları ve ortaya konan önerileri, elbette kendi siyasî hedefleri açısından da değerlendirerek, hayata geçirme yönünde çaba gösterecekleri; uygulama sonuçlarını izleyecekleri ve alınan sonuçlara göre, öngörü çalışmalarını yeniden gözden geçirecekleri / geçirecekleri anlamına gelir.

Onun içindir ki, teknoloji öngörü çalışmalarının sürdürülmesi ve kendi yöntemsel kuralları içinde, sürekli olarak yenilenmeleri eşyanın tabiatı gereğidir.

Görülen odur ki, uygulamak gibi bir niyet olmadığından olsa gerek; Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması’nı sürdürmek gibi bir niyet de gözükmemektedir. Böyle bir niyetin olmamasının en güçlü delili, bu genişlikteki bir teknoloji öngörü çalışmasını Türkiye’de ilk kez yürüten ve bu pratik içinde “araştırarak-yaparak öğrenen”, AB ülkelerinin benzer çalışmalar yapan uzmanlarıyla deneyimlerini paylaşarak öğrendiklerini pekiştiren Proje Ekibi’nin **dağılmış** olmasıdır.

Ulusal İnovasyon Girişimi İcra Kurulu’nun Sayın üyeleri,

Vizyon 2023 Projesi, Türkiye’nin, bilim, teknoloji ve inovasyon alanında, önce strateji ve politika tasarısı hazırlatma; sonra da, bu tasarıyı uygulamama; daha sonra da, **öncekileri, hemen hemen hiç dikkate almadan, niçin uygulan[amadıklarını hiç sorgulamadan,** yeni bir strateji ve politika tasarısı hazırlatma geleneğinin sürmekte olduğunu gösteren güçlü bir karine teşkil etmektedir.

Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması’na katılanlara, gözlenegelen bu kısır döngüyü, çalışma süresince anlatmaya çalışmış; yaptıkları çalışmayı bekleyen tehlike konusunda dikkatlerini çekmek için çaba göstermişim.

Başlattığımız bu yeni strateji çalışması fikri de, eminim, her şeyden önce, iyi niyetinizin ürünüdür. Ama, iyi niyet, ne yazık ki, işaret ettiğim kısır döngüye düşmemek için tek başına yeterli olan bir güvence değildir.

Çalışmalarınıza katılmam konusundaki dâvetinize tekrar teşekkür ediyor ve bir gönül borcu olarak, bir örneğini dâvet ettiğiniz Vizyon 2023 katılımcılarına da sunacağım bu mektubumu, Strateji Çalışma’nıza baştan yapılmış, küçük bir katkı olarak değerlendireceğinizi ümit ediyorum.

Saygılarımla,

Aykut Göker

10 Ağustos 2005

Ek: Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması (2002-2004): Çalışmayı Yönlendiren ve Yürütenler ile Panel ve Strateji Gruplarının Üyeleri Listesi